

EASTERN PARTNERSHIP
Civil Society Forum

Economic Research Center

Hesablama Palatasının fəaliyyəti ilə bağlı qanunvericiliyin təhlili nəticələri və tövsiyələr

Qubad İbadoğlu,
İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi

Dövlət vəsaitləri üzərində kənar nəzarət konfransı

JW Marriott Abşeron hotel

17 yanvar 2014-cü il

Hüquqi təhlilin predmeti

Hüquqi ekspertiza üçün nəzərdən keçirilən qanunvericilik və normativ aktlar Paketinə Hesablama Palatasının internet sahifəsində qanunvericilik bölməsinin digər normativ hüquqi aktlar alt bölməsində yer alan 8 qanun, Prezidentin 10 fərmanı, Milli Məclisin 7 qərarı, Nazirlər Kabinetinin 5 qərar və sərəncamları, eləcə də Hesablama Palatasının normativ-metodiki sənədlərinə dair alt bölmədə qeyd olunan qaydalar daxildir. Xüsusilə də:

- *“Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;*
- *Hesablama Palatasının Daxili Nizamnaməsi;*
- *Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi;*
- *“Milli Məclisin Komitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;*
- *“Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;*
- *“Daxili audit haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu;*
- *Digər normativ hüquqi aktlar;*
- *Hesablama Palatasının normativ-metodiki sənədləri.*

Təhlilin üsulları

- Hesabalama Platasının hüquqi bazasının mütərəqqi ölkə qanunvericiliyi, uyğun ölkələr qanunvericiliyi və beynəlxalq standartlar üzrə müqayisəsi;
- Millət vəkiliəri arasında dərinləşdirilmiş müsahibələr;
- Milli qanunvericiliyin ekspertizası.

Hesablama Palatasının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə parlament üzvlərinin ideyaları

- Müstəqil və təcrübəli mütəxəssislərdən təşkil olunmalıdır;
- Büdcə ilə bağlı ildə bir dəfə formal xarakterli hesabatlar yox, xüsusi təyinatlı, müstəqil araşdırmalar aparmalıdır;
- Mövcud büdcə idarəçiliyində problemlərin həlli ilə bağlı deputatlarla müzakirələr aparmalıdır;
- Büdcə ilə bağlı təkliflərinin sayını artırmalıdır;
- Hesablama Palatasının səlahiyyətləri artırılmalıdır;
- Səlahiyyətlərinin imkan verdiyi çərçivədə yoxlamalı olduğu müəssisələrdə yoxlamaların intensivliyini artırmalıdır;
- Onların səlahiyyətləri artırılmalıdır və səlahiyyətlərinin yoxlamağa imkan verdiyi obyektlərə daha rahat və sərbəst girməsinə şərait yaradılmalıdır;
- İctimai nəzarət mexanizmləri olmalıdır, yoxlama aparan və hesabat hazırlayan işçi qrupunda Parlamentdə təmsil olunan müxalif siyasi partiyaların 2 nümayəndəsi olmalıdır və bu nümayəndələr hər il dəyişdirilməlidir;
- Hesablama Palatasının nüfuzunu daha da qaldırmaq üçün tədbirlər görülməlidir;
- Beynəlxalq təcrübədən yaxşı nümunələr götürərək, Hesablama Palatasının daha işlək olmasına şərait yaratmaq lazımdır.

TövsİYələr

- Azərbaycan Respublikası Konstitutsiyasında Lima bəyannaməsinə müvafiq olaraq Hesablama Palatasının, onun üzvlərinin müstəqilliyinin zəruri səviyyəsi Konstitutsiyada təsbit olunmalıdır. Lima bəyannaməsinə görə, Ali Audit Qurumunun müstəqilliyinin Konstitusiya və qanunla təsbit edilməsi bu orqana hətta parlamentin nümayəndəsi kimi çıxış etdiyi və sonuncunun göstərişi ilə yoxlama keçirdiyi hallarda da yüksək dərəcəli təşəbbüslə və muxtariyyətlə işləməyə imkan verir. Ali Audit Qurumu ilə parlament arasında olan qarşılıqlı münasibətlərə dair müddəalar Azərbaycan Respublikası Konstitusiya ilə müəyyən edilməlidir. Həmçinin Hesablama Palatasının əsas audit səlahiyyətləri Konstitusiya ilə təsbit olunmalıdır.

TövsİYələr

- “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda Hesablama Palatasının dövlət büdcəsinin icrası, dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin gəlir və xərclərinin, eyni zamanda büdcədənkənar dövlət fondlarının auditi sahəsində funksiyaları geniş təsvir olunmalı, büdcə prosesində Hesablama Palatasının iştirakı bu qanunla rəqlamentləşdirilməlidir.
- “Daxili audit haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda dövlət orqanlarının daxili audit xidmətləri ilə Hesablama Palatası arasında münasibətləri tənzimləyə normlara əlavə edilməlidir.

Təvsiyələr

- “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun 2-ci maddəsi ilə bağlı: Azərbaycan Respublikasının daxili və xarici borclarına nəzarət; kənar büdcə fondları, iqtisadi, tədqiqat və texniki, sosial və mədəni inkişaf və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə həyata keçirilən milli proqramların maliyyələşdirilməsinə nəzarət; Dövlət büdcəsi hesabına xarici ölkələrə iqtisadi yardım edilməsi və borc vəsaitinin verilməsinin qanuniliyinə nəzarət funksiyalarının əlavə edilməsi və qanunun bu maddəsinə müvafiq bəndlərin əlavə edilməsi zəruridir. Eyni zamanda bu qanunda Hesablama Palatasının sədrinin, onun müavinlərinin və auditorlarının seçim prosedurlarının və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi (sədrin 2 dəfə ardıcıl seçildikdən sonra 3 dəfə namizədliyinin irəli sürülməsi hüququnun məhdudlaşdırılması, eyni zamanda auditorların namizədliklərinin irəli sürülməsində parlament azlığına hüquqların verilməsi, maraqlar konfliktinin yaranmasının məhdudlaşdırılması), onların sosial- tibbi sığorta ilə təminatı və işdən azad edilməsi ilə bağlı yeni normalar daxil edilməlidir.

TövsİYələr

- Azərbaycan Respublikası Konstitutsiyasında Lima bəyannaməsinə müvafiq olaraq Hesablama Platasının, onun üzvlərinin müstəqilliyinin zəruri səviyyəsi Konstitutsiyada təsbit olunmalıdır. Lima bəyannaməsinə görə, Ali Audit Qurumunun müstəqilliyinin Konstitusiya və qanunla təsbit edilməsi bu orqana hətta parlamentin nümayəndəsi kimi çıxış etdiyi və sonuncunun göstərişi ilə yoxlama keçirdiyi hallarda da yüksək dərəcəli təşəbbüslə və muxtariyyətlə işləməyə imkan verir. Ali Audit Qurumu ilə parlament arasında olan qarşılıqlı münasibətlərə dair müddəalar Azərbaycan Respublikası Konstitusiya ilə müəyyən edilməlidir. Həmçinin Hesablama Palatasının əsas audit səlahiyyətləri Konstitusiya ilə təsbit olunmalıdır.

Tövsiyələr

- Hesablama Palatasının audit iqtisamətlərinə strateji, operativ və planlaşdırılan auditlər daxil edilməlidir. Bununla da Hesablama Palatasına iş Planından əlavə maliyyə-büdcə ekspertizası aparmaq hüququ verilməlidir. Bununla yanaşı Hesablama Palatası üçün yoxlamaların aparılması standartlarını (kodlar) qəbul eilməlidir.
- Palatanın rəyində icmal büdcənin əsas parametrləri ilə yanaşı yalnız növbəti ilin deyil, həmçinin də orta müddətli dövrdə büdcə sisteminin təhlili verilməli, dövlət büdcə prosesinin mərhələlər üzrə qiymətləndirilməsi aparılmalı və Palatanın Rəyində xüsusi olaraq nəticə və təkliflər bölməsi də hazırlanmalıdır.

Tövsiyələr

- Hesablama Palatasının fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, onun apardığı yoxlamalara ictimai əlçatanlığın təmin edilməsi məqsədilə dövrü olaraq bülletenlər nəşr edilməli və nəşrlərdə onun maliyyə-büdcə ekspertizası və audit yoxlamalarının nəticələri dərc edilməli, Palata rüblük hesabatlar və mətbuat üçün dövrü olaraq açıqlamalar yayılmalıdır.
- Hesablama Palatasının maliyyə-büdcə ekspertizası və auditor fəaliyyətinin elmi əsaslarının inkişaf etdirilməsi üçün ixtisaslaşmış tədqiqat mərkəzinin yaradılması tövsiyə olunur.

Təşəkkür edirik!